

# تأثیر شیوه‌های مدیریت مالی بر سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط فعال در حوزه گردشگری ورزشی (برنامه‌ریزی منطقه‌ای با توجه به متغیرهای جغرافیایی منطقه)

علی مرسل

دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

باقر مرسل<sup>۱</sup>

استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

علی فهیمی‌نژاد

استادیار مدیریت ورزشی، گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی، واحد شاهرود، دانشگاه آزاد اسلامی، شاهرود، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۱/۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۲/۲۹

## چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر شیوه‌های مدیریت مالی و سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی است. روش تحقیق از تحقیقات توصیفی از نوع همبستگی است. جامعه آماری تحقیق، مدیران یا مالکان و یا کارشناسان تمام بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط فعال در حوزه گردشگری ورزشی در سطح استان خراسان شمالی است. روش نمونه‌گیری به صورت کل‌شمار در نظر گرفته شد. محقق با مراجعه حضوری به این بنگاه‌ها اقدام به جمع‌آوری پرسش‌نامه نمود. نهایتاً تعداد ۲۱۹ پرسش‌نامه جمع‌آوری گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه‌های مدیریت مالی، ویژگی‌های مالی و سودآوری استفاده شد. آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه مدیریت مالی ۰/۸۹، ویژگی‌های مالی ۰/۸۳، سودآوری ۰/۸۷ بدست آمد. از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS۲۲ استفاده شد. یافته‌ها نشان داد بین شیوه‌های مدیریت مالی، بجز شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت، با میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط معناداری وجود دارد. همچنین بین نسبت جاری و گردش مالی کل دارایی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. نسبت جاری با میزان سودآوری بنگاه اقتصادی رابطه منفی و معناداری دارد. ویژگی‌های مدیریت مالی و شیوه‌های مدیریت مالی به عنوان متغیرهای پیش‌بین در پیش‌بینی میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی نقش دارند. لذا مالکان، مدیران و حسابداران بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی باید از این عوامل در جهت افزایش میزان سودآوری و بهره‌وری و بهبود عملکرد بنگاه خود استفاده کنند.

**واژگان کلیدی: مدیریت مالی، سودآوری، بنگاه اقتصادی کوچک و متوسط، گردشگری ورزشی**

## مقدمه

تحولات پیچیده و سریع چند دهه اخیر و نیز شتاب‌گیری روند جهانی‌شدن موجب شده است تا جوامع گوناگون تلاش کنند تا بیش از پیش خود را برای پذیرش تحول آماده کنند. آنچه که تا چند دهه پیش به عنوان یک امتیاز اقتصادی تلقی می‌شد، عبارت بود از برپایی و فعال نگهداشتن شرکت‌های بزرگ و به تبع آن دولتی شدن اغلب سازمان‌ها؛ و چنین هم استدلال می‌شد که هرچه این شرکت‌ها بزرگ‌تر باشند، اقتصاد پویاتر و قدرتمندتر می‌گردد. تحولات اخیر و به ویژه فشارهای جمعیتی، نوآوری‌های لحظه به لحظه، پیچیده‌تر شدن فرآیندهای مدیریتی و تصمیم‌گیری‌های آنی موجب بوجود آمدن تغییرات اساسی گردیده است. به همین جهت امروزه اصطلاحات اقتصادی از نوع تشکیل و راه‌اندازی بنگاه‌های کوچک و متوسط در بسیاری از کشورها و بویژه کشورهای درحال توسعه به عنوان یک رویکرد راهبردی محسوب می‌شود (کیان‌پور و همکاران، ۱۳۹۳: ۲۵). بدون شک توسعه اقتصادی یک کشور در گرو ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب و بهبود فضای کسب و کار است. بنگاه‌های کوچک و متوسط در کشورهای مختلف جهان دارای شباهت‌های بسیاری هستند اما با وجود این، نمی‌توان تعریف واحد و یکسانی از آنها به دست داد و هر کشور با توجه به شرایط خاص خود، تعریفی ارائه کرده است. اغلب این تعاریف بر اساس معیارهای کمی مانند تعداد کارکنان و میزان گردش مالی مطرح شده است. در ایالات متحده آمریکا<sup>۱</sup>، بنگاه‌های دارای کمتر از ۵۰۰ نفر پرسنل را شرکت کوچک می‌نامند. در حالی که در آلمان، شرکت‌هایی را که دارای کمتر از ۱۰ نفر پرسنل باشد را کوچک و از ۱۰ تا ۴۹۹ نفر را شرکت‌های متوسط محسوب می‌کنند. در اروپا نیز شرکت‌هایی که دارای پرسنل کمتر از ۲۵۰ نفر و مبلغ گردش مالی سالانه کمتر ۴۰ میلیون یورو داشته باشند را بنگاهی کوچک یا متوسط می‌نامند. بر اساس تعریف وزارت صنعت، معدن و تجارت کشور، بنگاه‌های کوچک و متوسط واحدهای صنعتی و خدماتی هستند که کمتر از ۵۰ شاغل دارد. بانک مرکزی ایران نیز کسب و کارهای زیر ۱۰۰ نفر شاغل را به عنوان بنگاه‌های کوچک و متوسط تلقی می‌کند (عقیلی و همکاران، ۱۳۹۱: ۱۴۸). امروزه در اکثر کشورهای جهان صنایع کوچک و متوسط از جنبه‌های مختلف اجتماعی، تولید صنعتی و ارائه خدمات در حال نقش آفرینی هستند و در بسیاری از کشورها این واحدها تأمین کنندگان اصلی اشتغال جدید، مهد تحول و نوآوری و پیشرو در ابداع فناوری‌های جدید هستند. از طرف دیگر این بنگاه‌ها با صادرات قابل توجه نقش مؤثری در توسعه اقتصادی کشورها ایفا می‌کنند، به گونه‌ای که امروزه تقریباً همه کشورها سعی در توسعه این بنگاه‌ها در ساختار صنعتی خود دارند. وجود چالش‌های محیطی و تغییر در فرآیندهای مدیریتی نیز نقش این مؤسسات را برجسته‌تر ساخته است و سیاست‌های کوچک‌سازی، برون‌سپاری فعالیت‌ها، تجدید ساختار، مهندسی مجدد و به ویژه ترغیب کارآفرینی در عصر جهانی شدن، سرعت بخشیدن به ایجاد مؤسسات کارآفرینانه کوچک و متوسط را نهادینه ساخته است (ستلیسیس و همکاران<sup>۲</sup>، ۲۰۰۷: ۳۹). کسب و کارهای کوچک و متوسط امروزه نقش کلیدی در پیشرفت‌های اقتصادی ایفا می‌کنند و منابعی جهت اشتغال‌زایی، دستیابی به نوآوری و رقابت در هر بازاری محسوب می‌شوند

1. USA

2 Svetlicic &amp; et al

(سیمپسون<sup>۱</sup>، ۲۰۱۱: ۳). با توجه به اهمیت نقش بازار سرمایه، ارزیابی سودآوری در فرآیند تصمیم‌گیری از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ لذا کاربرد معیارهای مالی و مبتنی بر بازار به منظور ارزیابی سودآوری ضروری است (نصیرزاده و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۹). یکی از مهم‌ترین اهداف بنگاه‌های اقتصادی، کسب انتفاع و افزایش ثروت صاحبان سهام (مالکان) در دراز مدت است (پاشنا، ۱۳۹۲: ۱۳). اهداف مدیریت مالی حداکثر نمودن ثروت سهامداران است (رحیمی فرد، ۱۳۹۳: ۳). گردشگری یکی از فعالیت‌های عمده اقتصاد جهانی و عنصری مهم برای توسعه اقتصادی به دلیل تأثیر آن بر تولید اشتغال، بهبود و ارائه زیرساخت‌ها و تولید درآمد مالیاتی و تسریع در صلح جهانی است (موسوی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۳۸). در کشورهای جهان سوم که منافع اقتصادی چندانی در کشورشان وجود ندارد، گردشگری می‌تواند عامل موثری در رشد اقتصادی، بهبود کیفیت زندگی، ایجاد اشتغال و مبارزه با فقر باشد (رمضانی‌پور، ۱۳۹۷: ۱۴۵). امروزه پیوند میان گردشگری و ورزش نوع جدیدی از گردشگری به نام گردشگری ورزشی را ایجاد نموده که جنبه‌های مختلف و متنوعی را دربرمی‌گیرد. این نوع گردشگری شامل گستره وسیعی از فعالیت‌های هیجانی تا فعالیت‌های تمدد اعصاب را دربر می‌گیرد (اسلامی و همکاران، ۱۳۹۳: ۲).

مطالعه حاضر، شیوه‌های مدیریت مالی در ارتباط با اهداف، تصمیمات و حوزه‌های مدیریت را مدنظر دارد. به بررسی شیوه‌های مدیریت مالی مانند سیستم اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل و گزارش مالی، شیوه‌های مدیریت سرمایه در گردش، شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت، شیوه‌های مدیریت ساختار سرمایه، ویژگی‌های مالی و برنامه‌ریزی مالی شامل نقدینگی، اهرم مالی و فعالیت می‌پردازد. نتایج تحقیق پولاک و همکاران<sup>۲</sup> (۲۰۱۶)، با عنوان «مهارت‌هایی که سودآوری را بهبود می‌دهند: ارتباط بین مدیریت پروژه، مهارت‌های فناوری اطلاعات و سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط» در کشور استرالیا، نشان داد که مدیریت پروژه، مهارت‌های فناوری اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری بر میزان فروش و سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط دارد. آدام و همکاران<sup>۳</sup> (۲۰۱۵)، ارتباط بین «یکپارچه‌سازی سیستم‌های اطلاعاتی داخلی و خارجی، عملکرد هزینه و کیفیت و سودآوری شرکت» را بررسی نمودند. نتایج نشان داد که ادغام سیستم اطلاعات داخلی ارتباط مثبتی با ادغام سیستم اطلاعات خارجی دارد. هردو نوع ادغام سیستم اطلاعاتی داخلی و خارجی ارتباط مثبتی با هزینه و عملکرد کیفیت شرکت داشت. عملکرد کیفیت با عملکرد هزینه ارتباط مثبتی داشت. هردو نوع عملکرد هزینه و عملکرد کیفیت با سودآوری شرکت ارتباط مثبت داشت. تأثیر مستقیم ادغام سیستم اطلاعات داخلی و خارجی بر سودآوری شرکت معنادار نبود. اسمیت (۲۰۰۹) پس از یک مطالعه موردی دربارهٔ ایجاد کسب و کار، این عوامل را مؤثر دانست: عوامل مالی، عوامل فردی، عوامل اقتصادی و عامل دولتی (اسمیت<sup>۴</sup>، ۲۰۰۹).

هدف پژوهش حاضر بررسی تأثیر شیوه‌های مدیریت مالی بر سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط فعال در حوزه گردشگری ورزشی و برنامه‌ریزی منطقه‌ای با توجه به متغیرهای جغرافیایی منطقه در استان خراسان شمالی است.

1 Simpson

2 Poolak etal

3 Adam etal

4 Smith

## روش‌شناسی

روش تحقیق از تحقیقات توصیفی از نوع همبستگی است که به صورت پیمایشی انجام گرفت. از لحاظ هدف جمع‌آوری داده‌ها کاربردی، از نظر زمان جمع‌آوری داده‌ها حال نگر و در بخش ارائه مدل از نوع آینده نگر است. جامعه آماری تحقیق، مدیران یا مالکان و یا کارشناسان تمام بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط ورزشی در سطح استان خراسان شمالی است که در حوزه گردشگری ورزشی مشغول به فعالیت هستند و حداقل یک سال از فعالیت آنها گذشته باشد. تعداد این بنگاه‌ها در هر دو بخش ۸۳ بنگاه بود. تعداد کل جامعه ۲۳۱ نفر بود. روش نمونه‌گیری به صورت کل‌شمار در نظر گرفته شد. نهایتاً تعداد ۲۱۹ پرسش‌نامه جمع‌آوری گردید. جهت جمع‌آوری داده‌ها از پرسش‌نامه مدیریت مالی استفاده شده که توسط مک ماهون<sup>۱</sup> (۱۹۹۸) طراحی شده و در سال ۲۰۰۱ نیز توسط نگوین<sup>۲</sup> استفاده شده است؛ در خرده‌مقیاس‌های سیستم اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل و گزارش مالی، شیوه‌های مدیریت نقدینگی، شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها، شیوه‌های مدیریت موجودی، شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت و شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی، شامل ۵۷ سؤال بوده که این سؤالات در مقیاس ۵، ۶ و ۹ ارزشی لیکرت طراحی شده است. پرسش‌نامه ویژگی‌های مالی، توسط بون<sup>۳</sup> (۱۹۸۵) طراحی شده و وسترفیلد و جفی<sup>۴</sup> (۱۹۹۹) از آن استفاده کرده‌اند. در خرده‌مقیاس‌های جاری (CUR)، نسبت بدهی (DER) و گردش مالی کل دارایی (TAT) می‌باشد. پرسش‌نامه سودآوری: توسط بون (۱۹۸۵) طراحی شده و وسترفیلد و جفی (۱۹۹۹) از آن استفاده کرده‌اند. در خرده‌مقیاس‌های بازگشت فروش (ROS)، بازگشت دارایی (ROA)، بازگشت حقوق سهام‌داران (ROE) می‌باشد، استفاده گردید. جهت سنجش روایی محتوای پرسشنامه‌ها، از سه نفر متخصص خواسته شد که نسخه انگلیسی پرسش‌نامه را به فارسی ترجمه کنند. سپس نسخه فارسی در اختیار یک استاد زبان انگلیسی قرار گرفت تا به انگلیسی برگردانده شود. در نهایت، از یک متخصص خواسته شد که تأیید کند آیا نسخه انگلیسی اصلی و نسخه انگلیسی ترجمه شده معنی یکسانی دارند یا خیر. جهت تأیید روایی صوری از نظرات ده تن از اساتید مدیریت ورزشی استفاده شد. آلفای کرونباخ برای پرسش‌نامه مدیریت مالی ۰/۸۹، پرسش‌نامه ویژگی‌های مالی ۰/۸۳، پرسش‌نامه سودآوری ۰/۸۷ بدست آمد. جهت بررسی روابط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون؛ و جهت بررسی تأثیر شیوه‌های مدیریت مالی و ویژگی‌های مالی بر سودآوری از تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد. جهت تحلیل داده‌ها از نرم افزار SPSS۲۲ استفاده شد.

## یافته‌های تحقیق

۴۸/۴۰ درصد پاسخ‌دهندگان مالک بنگاه اقتصادی، ۳۷/۸۹ درصد آنان مدیر و ۱۳/۶۹ درصد نیز حسابدار بنگاه اقتصادی بودند (جدول شماره ۱).

جدول شماره ۱- توزیع فراوانی پاسخ‌دهندگان

| فراوانی | درصد  |         |
|---------|-------|---------|
| ۱۰۶     | ۴۸/۴۰ | مالک    |
| ۸۳      | ۳۷/۸۹ | مدیر    |
| ۳۰      | ۱۳/۶۹ | حسابدار |
| ۲۱۹     | ۱۰۰   | کل      |

منبع: (یافته‌های پژوهش)

<sup>1</sup> MC Mahon<sup>2</sup> Nequyen<sup>3</sup> Burn<sup>4</sup> Westerfield & Jaffe

جدول شماره ۲- ماتریس همبستگی بین شیوه‌های مدیریت مالی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط ورزشی در حوزه گردشگری ورزشی

| سودآوری                     | سیستم اطلاعات حسابداری | تجزیه و تحلیل و گزارش مالی | مدیریت نقدینگی | شیوه‌های وصولی‌ها | مدیریت بدهی‌های ثابت | شیوه‌های مدیریت دارایی | موجودی | مدیریت بدهی‌های جاری | شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی |
|-----------------------------|------------------------|----------------------------|----------------|-------------------|----------------------|------------------------|--------|----------------------|---------------------------|
| سودآوری                     | ۰/۷۱۱                  | ۰/۶۲۳                      | ۰/۳۹۸          | ۰/۱۵۳             | ۰/۵۲۶                | ۰/۴۹۲                  | ۰/۷۳۱  | ۰/۳۱۲                | ۰/۸۸۱                     |
| سیستم اطلاعات حسابداری      | ۱/۰۰۰                  | ۰/۱۶۱                      | ۰/۱۱۹          | ۰/۰۹۸             | ۰/۲۲۱                | ۰/۴۵۶                  | ۰/۳۱۲  | ۰/۰۸۸                | ۰/۱۱۰                     |
| تجزیه و تحلیل و گزارش مالی  | ۰/۱۶۱                  | ۱/۰۰۰                      | ۰/۳۴۹          | ۰/۲۲۷             | ۰/۵۳                 | ۰/۱۱۲                  | ۰/۰۸۸  | ۰/۱۱۰                | ۰/۲۲۳                     |
| شیوه‌های مدیریت نقدینگی     | ۰/۱۱۹                  | ۰/۳۴۹                      | ۱/۰۰۰          | ۰/۰۲۳             | ۰/۰۹۶                | ۰/۰۶۳                  | ۰/۱۱۰  | ۰/۰۵۷                | ۰/۱۱۰                     |
| شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها    | ۰/۰۹۸                  | ۰/۲۲۷                      | ۰/۰۲۳          | ۱/۰۰۰             | ۰/۰۵۶                | ۰/۰۶۳                  | ۰/۱۱۰  | ۰/۰۵۷                | ۰/۱۱۰                     |
| شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت | ۰/۲۲۱                  | ۰/۵۳                       | ۰/۰۹۶          | ۰/۰۵۶             | ۱/۰۰۰                | ۰/۰۶۳                  | ۰/۱۱۰  | ۰/۰۵۷                | ۰/۱۱۰                     |
| شیوه‌های مدیریت موجودی      | ۰/۴۵۶                  | ۰/۱۱۲                      | ۰/۰۸۴          | ۰/۱۱۵             | ۰/۰۶۳                | ۱/۰۰۰                  | ۰/۰۵۷  | ۰/۱۱۰                | ۰/۱۱۰                     |
| شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی   | ۰/۳۱۲                  | ۰/۰۸۸                      | ۰/۱۱۰          | ۰/۲۲۳             | ۰/۱۵۳                | ۰/۰۵۷                  | ۱/۰۰۰  | ۰/۱۱۰                | ۰/۱۱۰                     |

همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

منبع: (یافته‌های پژوهش)

ماتریس همبستگی در جدول شماره ۲، نشان می‌دهد که:

- بین سیستم اطلاعات حسابداری و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/711, p<0/05$ ).
- بین تجزیه و تحلیل و گزارش مالی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/623, p<0/05$ ).
- بین شیوه‌های مدیریت نقدینگی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/398, p<0/05$ ).
- بین شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/153, p<0/05$ ).
- بین شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط معناداری وجود ندارد ( $r=0/492, p>0/05$ ).
- بین شیوه‌های مدیریت موجودی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/526, p<0/05$ ).
- بین شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/731, p<0/05$ ).

جدول شماره ۳- ماتریس همبستگی بین ویژگی‌های مالی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی

| سودآوری                 | نسبت جاری (%) | نسبت بدهی (%) | گردش مالی کل دارایی (%) |
|-------------------------|---------------|---------------|-------------------------|
| سودآوری                 | ۰/۶۳۶         | ۰/۲۲۳         | ۰/۴۵۸                   |
| نسبت جاری (%)           | ۱/۰۰۰         | ۰/۰۸۹         | ۰/۱۲۳                   |
| نسبت بدهی (%)           | ۰/۰۸۹         | ۱/۰۰۰         | ۰/۰۹۳                   |
| گردش مالی کل دارایی (%) | ۰/۱۲۳         | ۰/۰۹۳         | ۱/۰۰۰                   |

همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

منبع: (یافته‌های پژوهش)

ماتریس همبستگی در جدول شماره ۳، نشان می‌دهد که:

- بین نسبت جاری و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط منفی و معناداری وجود دارد ( $r=-0/636, p<0/05$ ).

- بین نسبت بدهی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط معناداری وجود ندارد ( $r=0/223, p>0/05$ ).

- بین گردش مالی کل دارایی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/458, p<0/05$ ).

جدول شماره ۴- ماتریس همبستگی بین میزان سودآوری با بازگشت فروش، بازگشت دارایی و بازگشت حقوق صاحبان سهام بنگاه‌های اقتصادی کوچک و

**متوسط گردشگری ورزشی**

| سودآوری                    | بازگشت فروش (%) | بازگشت دارایی (%) | بازگشت حقوق سهام‌داران (%) |
|----------------------------|-----------------|-------------------|----------------------------|
| سودآوری                    | ۰/۴۷۳           | ۰/۴۵۶             | ۰/۸۳۶                      |
| بازگشت فروش (%)            | ۱/۰۰۰           | ۰/۱۰۵             | ۰/۱۱۱                      |
| بازگشت دارایی (%)          | ۰/۱۰۵           | ۱/۰۰۰             | ۰/۸۹                       |
| بازگشت حقوق سهام‌داران (%) | ۰/۱۱۱           | ۰/۸۹              | ۱/۰۰۰                      |

همبستگی در سطح ۰/۰۵ معنادار است.

منبع: (یافته‌های پژوهش)

ماتریس همبستگی در جدول شماره ۴، نشان می‌دهد که:

- بین میزان سودآوری و بازگشت فروش بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/473, p<0/05$ ).

- بین میزان سودآوری و بازگشت دارایی بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/456, p<0/05$ ).

- بین میزان سودآوری و بازگشت حقوق صاحبان سهام بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد ( $r=0/736, p<0/05$ ).

جدول شماره ۶- مدل رگرسیونی تأثیر شیوه‌های مدیریت مالی و ویژگی‌های مالی بر میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی

| مدل ۱                       | B              | انحراف استاندارد         | ضریب استاندارد              | t      | سطح معناداری |
|-----------------------------|----------------|--------------------------|-----------------------------|--------|--------------|
| نسبت جاری (%)               | -۰/۹۰۳         | ۰/۲۱۳                    | -۰/۲۲۶                      | -۳/۸۹۳ | ۰/۰۰۰        |
| نسبت بدهی (%)               | ۰/۵۳۶          | ۱/۳۲۳                    | ۰/۳۰                        | ۰/۳۳۷  | ۰/۵۶۳        |
| گردش مالی کل دارایی (%)     | ۰/۲۲۳          | ۰/۶۶۳                    | ۰/۱۶۳                       | ۳/۳۸۹  | ۰/۰۰۰        |
| سیستم اطلاعات حسابداری      | ۱/۲۳۱          | ۰/۳۰۵                    | ۰/۳۰۳                       | ۴/۲۳۱  | ۰/۰۰۰        |
| تجزیه و تحلیل و گزارش مالی  | ۱/۹۸۱          | ۰/۳۰۷                    | ۰/۳۶۸                       | ۴/۳۲۶  | ۰/۰۰۰        |
| شیوه‌های مدیریت نقدینگی     | ۱/۲۱۲          | ۰/۲۹۸                    | ۰/۲۳۵                       | ۵/۱۱۲  | ۰/۰۰۰        |
| شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها    | ۱/۱۵۹          | ۰/۳۱۲                    | ۰/۱۸۹                       | ۳/۵۶۳  | ۰/۰۰۰        |
| شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت | ۱/۸۳۶          | ۰/۳۲۱                    | ۰/۲۳۱                       | ۲/۱۲۳  | ۰/۰۰۰        |
| شیوه‌های مدیریت موجودی      | ۱/۳۶۲          | ۰/۴۰۳                    | ۰/۱۷۹                       | ۳/۳۷۵  | ۰/۰۰۰        |
| شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی   | ۰/۱۱۵          | ۰/۳۹۱                    | ۰/۱۵۶                       | ۴/۲۳۶  | ۰/۰۰۰        |
| خلاصه مدل                   |                |                          |                             |        |              |
| مدل                         | R <sup>2</sup> | R <sup>2</sup> تعدیل شده | انحراف استاندارد برآورد شده |        |              |
| ۱                           | ۰/۶۰۳          | ۰/۵۸۹                    | ۳/۳۸۵۱                      |        |              |
| ANOVA <sup>b</sup>          |                |                          |                             |        |              |
| مدل                         | مجموع مربعات   | درجه آزادی               | مجموع مربعات                | F      | سطح معناداری |
| ۱                           | ۲۴۳۵/۵۳۹       | ۵                        | ۲۳۶/۸۸۹                     | ۳۴/۲۵۸ | ۰/۰۰۰        |
|                             | باقیمانده      | ۱۴۲                      | ۱۰/۲۲۳                      |        |              |
|                             | کل             | ۱۴۸                      | ۳۱۲۶/۲۰۱                    |        |              |

a: متغیرهای پیش‌بین (سیستم اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل و گزارش مالی، شیوه‌های مدیریت نقدینگی، شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها، شیوه‌های مدیریت موجودی، شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت، شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی، نسبت جاری، نسبت بدهی، گردش مالی کل دارایی)

b: متغیر وابسته (درصد سودآوری)

منبع: (یافته‌های پژوهش)

جدول شماره ۶، نشان می‌دهد که شیوه‌های مدیریت مالی (سیستم اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل و گزارش مالی، شیوه‌های مدیریت نقدینگی، شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها، شیوه‌های مدیریت موجودی، شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت، شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی) و ویژگی‌های مالی (نسبت جاری، نسبت بدهی، گردش مالی کل دارایی) با میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط دارد ( $R=0/760$ ). ضریب تعیین ( $0/603$ ) نشان می‌دهد که ۶۰/۳ درصد از واریانس میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط ورزشی توسط متغیرهای شیوه‌های مدیریت مالی و ویژگی‌های مالی پیش‌بینی می‌شود. همچنین خلاصه مدل ANOVA و ارزش  $F(34/258)$  در سطح معناداری ( $P<0/001$ ) نشان می‌دهد که تمام متغیرهای مستقل در واریانس میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی نقش دارند.

### تجزیه و تحلیل

با توجه به یافته‌های تحقیق، بین سیستم اطلاعات حسابداری، تجزیه و تحلیل و گزارش مالی، شیوه‌های مدیریت نقدینگی، شیوه‌های مدیریت وصولی‌ها، شیوه‌های مدیریت موجودی و شیوه‌های برنامه‌ریزی مالی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد. اما بین شیوه‌های مدیریت دارایی ثابت و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط معناداری وجود ندارد. همچنین بین نسبت جاری و گردش مالی کل دارایی و میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی ارتباط مثبت و معناداری وجود دارد.

در واقع آنچه از نتایج تحقیق روشن است این است که وجود شیوه‌های مدیریت مالی و مدیریت اقتصادی شامل سیستم‌های ثبت تعاملات، یادداشت‌ها، حسابداری هزینه‌ها، و استفاده از کامپیوتر در ثبت و نگهداری اطلاعات مالی برای تصمیم‌گیری، گزارش‌دهی مالی، تحلیل و تفسیر بیانات مالی و استفاده از الگوی عملکرد مالی و مادی است، بودجه‌بندی و پیش‌بینی مالی، تعیین تعادل مالی هدف، و سرمایه‌گذاری نقدینگی مازاد، دوره اعتبار بدهکاران، سیاست تخفیف بدهی‌ها، بدهی‌های مشکوک و بد، بررسی حجم معاملات سهام، میزان سهام و میزان درخواست مجدد سهام با استفاده از مدل مقدار اقتصادی سفارش، ملاحظات مالی و غیرمالی در کسب دارایی ثابت، تکنیک‌های کمی برای ارزیابی پروژه سرمایه‌ای، تعیین نرخ مانع سرمایه‌گذاری و اداره خطر و عدم اطمینان در حوزه مربوطه در بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی موجب افزایش میزان سودآوری بنگاه می‌گردد که در نتیجه همین افزایش سودآوری بازگشت فروش، بازگشت دارایی و بازگشت حقوق صاحبان سهام پدیدار خواهد شد که طبیعتاً افزایش بهره‌وری و کارایی را در بنگاه اقتصادی مربوطه در پی خواهد داشت.

نتایج مدل‌سازی تحقیق پولاک و همکاران (۲۰۱۶)، نشان داد که مدیریت پروژه، مهارت‌های فناوری اطلاعات تأثیر مثبت و معناداری بر میزان فروش و سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط دارد. آدام و همکاران (۲۰۱۵)، نشان دادند که ادغام سیستم اطلاعات داخلی ارتباط مثبتی با ادغام سیستم اطلاعات خارجی دارد. هردو نوع ادغام سیستم اطلاعاتی داخلی و خارجی ارتباط مثبتی با هزینه و عملکرد کیفیت شرکت داشت. عملکرد کیفیت با عملکرد هزینه ارتباط مثبتی داشت. هردو نوع عملکرد هزینه و عملکرد کیفیت با سودآوری شرکت ارتباط مثبت داشت. این یافته‌ها با نتایج تحقیق حاضر همراستاست.

ویژگی‌های مدیریت مالی و شیوه‌های مدیریت مالی به عنوان متغیرهای پیش‌بین در پیش‌بینی میزان سودآوری بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط گردشگری ورزشی نقش دارند. لذا مالکان، مدیران و حسابداران بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط ورزشی باید از این عوامل در جهت افزایش میزان سودآوری و بهره‌وری و بهبود عملکرد بنگاه خود استفاده کنند.

نسبت جاری که نسبت دارایی جاری سازمان به بدهی‌های جاری سازمان است، با میزان سودآوری بنگاه اقتصادی رابطه منفی و معناداری دارد. یعنی هر میزان که دارایی‌های جاری بنگاه اقتصادی ورزشی بیش از بدهی‌های جاری باشد در واقع میزان سودآوری بنگاه اقتصادی بالاتر خواهد بود.

### نتیجه‌گیری

آنچه از تحقیق حاضر بدست آمده که شاید تا قبل از آن نگرشی نسبت به آن در سطح بنگاه‌های اقتصادی کوچک و متوسط در حوزه گردشگری ورزشی در استان خراسان شمالی وجود نداشت، این است که با استقرار سیستم مدیریت مالی مناسب و استفاده از شیوه‌های مدیریت مالی لازم از طریق یک مکانیسم مناسب و اصولی می‌توان افزایش سودآوری بنگاه اقتصادی را تضمین نمود، لذا به مدیران و مالکان این بنگاه‌های اقتصادی گردشگری ورزشی توصیه می‌گردد که در جهت یادگیری و بکارگیری سیستم مدیریت مالی در بنگاه‌های خود اقدام و برنامه‌ریزی نمایند.

### منابع

- اسلامی، صدیقه؛ فراهانی، ابولفضل؛ اسدی، حسن. (۱۳۹۳). طراحی مدل اشتغال حاصل از توسعه گردشگری ورزشی. *مطالعات راهبردی ورزش و جوانان*. دوره ۱۳، شماره ۲۵. صص ۱-۱۷.
- رحیمی فرد، فاطمه. (۱۳۹۳). بررسی تأثیر شیوه‌های مالی بر میزان سودآوری شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. *پایان نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- رضایانی‌پور، مهرداد. (۱۳۹۶). پتانسیل‌های بوم گردشگری پایدار شهری- منطقه‌ای شهرستان نوشهر بر اساس شاخص‌های طبیعی- اقلیمی. *فصلنامه آمایش محیط*. شماره ۴۰. صص ۱۴۳-۱۶۰.
- پاشنا، سمانه. (۱۳۹۲). بررسی ارتباط ارزش افزوده اقتصادی ((EVA)، ارزش افزوده سهامدار ((SVA) و ارزش افزوده بازار ((MVA) در شرکت‌های پذیرفته شده بورس اوراق بهادار تهران. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد*. دانشگاه ارشد دماوند.
- کیان پور، سعید؛ تولایی، زهرا. (۱۳۹۳). بررسی نقش بنگاه‌های کوچک و متوسط مقیاس در توسعه فعالیت‌های اقتصادی کشور مالزی. *رشد فناوری*. شماره ۳۸. صص ۲۵-۳۷.
- عقیلی، فریبالسادات؛ طیبی، سید کمیل؛ زمانی، زهرا؛ ابراهیمی، نسرين. (۱۳۹۱). اثر کارآفرینی و توسعه بنگاه‌های کوچک و متوسط بر اشتغال: تجربه چند کشور منتخب در حال توسعه. *توسعه کارآفرینی*، سال پنجم. صص ۱۴۵-۱۶۴.
- موسوی، میرحسین؛ سادات اصل، زمزم؛ سادات اصل، لاله. (۱۳۹۶). توزیع درآمد گردشگری روستایی بین بخش‌های کلیدی اقتصاد. *فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری*. شماره ۴۱. صص ۱۳۷-۱۵۶.
- نصیرزاده، فرزانه؛ رستمی، امین. (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین شاخص‌های نقدینگی نوین و مبتنی بر صورت جریان وجه نقد با سودآوری شرکت‌ها (معیارهای مالی و مبتنی بر بازار). *دوفصلنامه مالی اقتصاد پولی*، شماره ۳. صص ۲۸-۵۳.
- Adam S. Maiga, Anders Nilsson, Christian Ax. (2015). Relationships between internal and external information systems integration, cost and quality performance, and firm Profitability. *Intern. Journal of Production Economics*.



- Burns, R. and Walker, J. (1991), A survey of working capital policy among small manufacturing firms. *The Journal of Small Business Finance*, 1(1), p. 61 – 74.
- McMahon, R. G. P., (1999), Financial reporting to financiers by Australian manufacturing SMEs. *International Small Business Journal*, Oct-Dec, Vol. 18, Issue 1, p. 35 – 52.
- Pollack, Julien., Adler, Daniel. (2016). Skills that improve profitability: The relationship between project management, IT skills, and small to medium enterprise profitability. *International Journal of Project Management*. 34.831-838.
- Svetlicic M, & et al. (2007). Internationalization of Small and Medium –size Enterprises from selected central European economies”. *Eastern European Economics*. Vol.45, No.4, pp. 65-36.
- Smith P A. (2009). statistical analysis of the impact of the enterprise act 2002 on business start-ups in England and Wales. 44-1.
- Simpson M, Taylor N, & Padmore J. (2011). *Marketing in SME: an Introduction*. Entrepreneurship Marketing, Principle and Practice of SME Marketing. Routledge. 10-1.

